

PAŽYMA Nr. NV-

2022-06-29

2022-06-29 Nr. NV-1895

VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTAI Nr.: TAP-22-1150(2) TAIS-22-9909; TAP-22-1170(2) TAIS-22-9907		DĖL VYRIAUSYBĖS 2002 M. KOVO 27 D. NUTARIMO NR. 405 „DĖL VAIKO GLOBOS ORGANIZAVIMO NUOSTATŲ PATVIRTINIMO“ IR VYRIAUSYBĖS 2002 M. RUGSĖJO 10 D. NUTARIMO NR. 1422 „DĖL ASMENŲ, NORINČIŲ ĮVAIKINTI VAIKUS, IR GALIMŲ ĮVAIKINTI VAIKŲ APSKAITOS LIETUVOS RESPUBLIKOJE TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO		
		Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Įstatymo įgyvendina- masis teisės aktas	☒ Taip ☐ Ne	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (SADM)	TAP (2022-06-28)	Svarstyti: ☒ LRV posėdis (A dalis)

DALYKINIS VERTINIMAS	Siūlomos pagrįstos priemonės, kurios padės išspręsti nustatytą problemą	Taip
	Siūlomas sprendimas pagrįstas įrodymais (duomenimis, faktine informacija)	Iš dalies
	Teisės akto projektas parengtas laikantis Vyriausybės darbo reglamento reikalavimų dėl derinimo subjektų, terminų, projekto lydimosios medžiagos	Taip
	Teisėkūros procesas buvo įtraukus, užtikrinant tinkamą suinteresuotų asmenų informavimą ir dalyvavimo sąlygas	Netaikyta
TEISINIS VERTINIMAS – TEISĖS GRUPĖS PASTABOS	☐ Esminės ☐ Vertinamojo / tikslinamojo pobūdžio ☒ Redakcinio pobūdžio ir (ar) teisės technikos ☐ Pastabų nėra	

PROJEKTŲ TIKSLAS	Pagal Civilinio kodekso (CK) pakeitimus patikslinti įgyvendinančiuosius teisės aktus.
SPRENDŽIAMA PROBLEMA	2021 m. pabaigoje parengti ir priimti CK pakeitimai (<i>įsigalioja 2022-07-01</i>), pagal kuriuos siūloma patikslinti Vaiko globos organizavimo nuostatus ir Asmenų, norinčių įvaikinti vaikus, ir galimų įvaikinti vaikų apskaitos Lietuvos Respublikoje tvarkos aprašą, taip pat Vyriausybei patvirtinti Įvaikinimo organizavimo nuostatus. Siūloma atlikti ir kai kuriuos patikslinimus, siekiant spręsti praktikoje kylančias problemas.

POREIKĮ KEISTI REGULIAVIMĄ INDIKUOJANTYS SUBJEKTAI IR (AR) ŠALTINIAI	DUOMENYS / ĮRODYMAI
☒ Teisinio reguliavimo nesuderinamumas ☒ Praktinės taikymo problemos	<ul style="list-style-type: none"> CK pakeitimais nustatytos laikino globėjo (rūpintojo) nušalinimo sąlygos ir tvarka; papildytas vaiko laikinosios globos (rūpybos) nustatymo pagrindų sąrašas (globa gali būti nustatoma ir tais atvejais, kai tėvai nežinomi, kol bus nustatyti tėvystės ar artimosios giminystės ryšiai, arba kai tėvai yra neveiksnūs / ribotai veiksnūs nepilnamečiai); nustatyta, kad vaiko iki 3 m. globa vaikų globos institucijoje gali tęstis tol, kol tęsiasi nepilnamečių tėvų globa, jei vaiko išskyrimas su nepilnamečiais tėvais, globojamais institucijoje, pažeistų jo geriausių interesus; atsisakyta Vaiko laikinosios globos (rūpybos) nuostatų kaip perteklinio teisės akto; nustatyta, kad vertinamas ne tik asmuo, norintis tapti vaiko globėju, bet ir kartu su juo gyvenantys vyresni kaip 16 m. asmenys; patikslinta, kad asmuo, norintis tapti vaiko globėju (rūpintoju), prašymą ir dokumentus teikia ne savivaldybei, bet valstybinei vaiko teisių apsaugos institucijai; pakeistas Vaikų, kuriems nustatyta globa (rūpyba), asmenų, pasirengusių globoti (rūpinti) vaiką, ir globėjų (rūpintojų), nušalintų nuo vaiko globėjo (rūpintojo) pareigų centralizuotos apskaitos pavadinimas į Vaikų globos (rūpybos) apskaitą; patikslinti duomenys, kurie turi būti įtraukiami į šią apskaitą ir kt. Šiuo metu likusio be tėvų globos vaiko laikinoji globa (rūpyba) yra nustatoma pagal SADM patvirtintus Vaiko laikinosios globos (rūpybos) nuostatus, o nuolatinė globa – pagal Vyriausybės patvirtintus Vaiko globos organizavimo nuostatus. Asmenų, norinčių įvaikinti, pasirengimo vertinimas nustatytas Asmenų, norinčių įvaikinti vaikus, ir galimų įvaikinti vaikų apskaitos LR tvarkos apraše, o kitos su įvaikinimo organizavimu susijusios nuostatus

- SADM patvirtintame Įvaikinimo organizavimo tvarkos apraše. Įsigaliojus CK pakeitimams, vaiko laikinoji ir nuolatinė globa turi būti organizuojama vadovaujantis vienu teisės aktu – Vaiko globos organizavimo nuostatais (atsisakant Vaiko laikinosios globos (rūpybos) nuostatų). Įvaikinimo organizavimo procesas turi būti reglamentuotas Vyriausybės tvirtinamais Įvaikinimo organizavimo nuostatais.
- Šiuo metu jokiam teisės akte nėra reglamentuota globėjo (rūpintojo) parinkimo procedūra. Todėl Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos (VVTAĮT) teritoriniai skyriai, savivaldybės ir globos centrai taiko skirtingas praktikas. Nesant apibrėžtų globėjo parinkimo kriterijų taip pat kyla rizika, kad ne visada globėjo parinkimo procedūra atliekama skaidriai ir atitinka geriausius vaiko interesus.
 - Asmens, norinčio tapti vaiko globėju (rūpintoju), šeimynos steigėju, dalyviu, rengimo, konsultavimo ir pagalbos jiems teikimo tvarka yra tik rekomendacinio pobūdžio, t.y. nenustatyta teisės aktuose.
 - Asmenys, norintys globoti (rūpinti) vaikus, prašymą ir dokumentus šiuo metu teikia savivaldybės administracijai, kuri persiunčia VVTAĮT. VVTAĮT atlieka pirminį vertinimą ir, priėmus teigiamą sprendimą, jį persiunčia atgal savivaldybei. Gavusi šią išvadą savivaldybė kreipiasi į jos teritorijoje veikiančią globos centrą, su prašymu šio centro darbuotojams – VVTAĮT atestuotiesiems darbuotojams organizuoti mokymus ir parengti išvadą apie asmens pasirengimą globoti. Tokia procedūra yra paini, dokumentų teikimas per savivaldybę (vietoj to, kad teikti tiesiogiai sprendimus priimančioms institucijoms) ilgina norinčiųjų globoti vaikus asmenų įvertinimo bei pasirengimo globoti procedūrą.

SIŪLOMOS PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Rengėjų pasirinktos priemonės iš esmės laikytinos tinkamomis, siekiant suderinti teisės aktų nuostatas su CK pakeitimais.

Projektuose siūloma (dėstomi nauja redakcija):

- Patikslinti Vaiko globos organizavimo nuostatus:
 - papildyti nuostatomis dėl vaiko laikinosios globos;
 - nustatyti laikinojo globėjo (rūpintojo) nušalinimo procedūrą inicijuojančius (VVTAĮT teritorinis skyrius) ir priimančius sprendimą subjektus (savivaldybės administracijos direktorius);
 - patikslinti fizinio asmens, norinčio globoti (rūpinti) vaiką, įvertinimo, mokymo procedūrą: prašymą ir dokumentus (medicininės pažymas, kartu gyvenančių asmenų vyresnių kaip 16 m. sutikimus) asmuo pateikia VVTAĮT teritoriniam skyriui; gavęs šiuos dokumentus skyrius atlieka pradinį vertinimą ir priima sprendimą (surenka ir įvertina duomenis apie asmenį iš Gyventojų registro, Įtariamųjų, kaltinamųjų ir nuteistųjų registro, Administracinių nusižengimų registro, Neveiksnių ir ribotai veikusių asmenų registro, Socialinės paramos šeimai informacinės sistemos (SPIS), taip pat ar asmuo atitinka visus CK nustatytus reikalavimus); priėmus teigiamą sprendimą, šis sprendimas persiunčiamas mokymus vykdysiančiam ir išvadą regisiančiam globos centrui; mokymus vykdo, asmens pasirengimą globoti vertina ir išvadą rengia VVTAĮT atestuoti asmenys – globos centro darbuotojai pagal VVTAĮT patvirtintą programą; mokymai vykdomi 20 dienų ir yra privalomi asmeniui, norinčiam globoti, ir jo sutuoktiniui / kartu gyvenančiam asmeniui.
 - papildyti nuostatomis dėl globėjo (rūpintojo) parinkimo.
- Patikslinti Asmenų, norinčių įvaikinti vaikus, ir galimų įvaikinti vaikų apskaitos tvarkos aprašą:
 - papildyti asmenų, įtrauktų į norinčių įvaikinti asmenų apskaitą, išbraukimo iš apskaitos pagrindus;
 - papildyti sąlygas, kada VVTAĮT vaiką įrašo į Galimų įvaikinti vaikų sąrašą, t.y. nurodyti atvejį, kai tėvystės / artimos giminystės ryšiai nuo vaiko radimo dienos nenustatyti per 3 mėn.;
 - papildyti duomenų, kurie turi būti vaiko, įrašyto į Galimų įvaikinti vaikų sąrašą, byloje, sąrašą (vaiko nuomonės išklauskymo aktu, pedagoginės-psichologinės tarnybos pažyma apie vaiko specialiuosius ugdymosi poreikius ir kt.);
 - patikslinti, kad vaiką įrašius į Galimų įvaikinti vaikų, atitinkančių specialiuosius kriterijus, sąrašą, nauja vaiko byla neformuojama, t.y. papildomi dokumentai pridedami prie esamos bylos;
 - iš specialiųjų kriterijų, įrašant vaiką į Galimų įvaikinti vaikų, atitinkančių specialiuosius kriterijus, sąrašą, išbraukti kriterijų, kai vaikas artimai bendrauja ar palaiko ryšius su broliais ar seserimis, nesutinkančiais ar negalintais būti įvaikintais kartu.
- Patvirtinti Įvaikinimo organizavimo nuostatus, juose nustatant LR piliečių, užsienio valstybės piliečių ir asmenų be pilietybės, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra Lietuvoje, pasirengimo įvaikinti procedūras, ikiteismines vaikų, įtrauktų į galimų įvaikinti apskaitą, nacionalinio ir tarptautinio įvaikinimo procedūras.

SPRENDIMO ĮGYVENDINIMO KAŠTAI

Papildomos administracinės, prisitaikymo ar kitos galimos naštos ūkio subjektams, papildomi kaštai dėl siūlomų

priemonių įgyvendinimo nenumatomi.	
Ūkio subjektams, gyventojams, valstybės ir (ar) savivaldybių institucijoms ir įstaigoms sukuriama administracinė našta	Nevertinta (pagal Ūkio subjektų administracinės naštos ir prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų vertinimo metodiką), nes administracinė našta ūkio subjektams laikytina mažareikšme, t.y. reikalavimas, teikiant prašymą įvaikinti pateikti ir teismo sprendimo rezoliucinės dalies kopiją tais atvejais, kai sutuoktiniai gyvena skyriuje / kitas iš sutuoktinių paskelbtas nežinia kur esančiu, asmeniui truks mažiau nei 2 val. per metus ir jis bus taikomas mažiau nei 20 ūkio subjektų (per pastaruosius 5 m. šie dokumentai nei karto nebuvo teikiami).

SPRENDIMO ĮGYVENDINIMO NAUDOS	
Pasirengimo vaiko globai (rūpybai) ir įvaikinimui, globėjo likusiam be tėvų globos vaikui ir įvaikintojo parinkimo, vaiko globos (rūpybos) nustatymo ir vykdymo, priežiūros procedūros taps aiškesnės vaiko globos (rūpybos) nustatymą ir įvaikinimą organizuojantiems subjektams.	
Kiekybiniai / kokybiniai duomenys, pagrindžiantys teigiamą projekto poveikį	Nepateikta
Visuomenės grupės, kurios pajaus teigiamą poveikį	<ul style="list-style-type: none"> Savivaldybių administracijoms sumažės administracinė našta, o norinčiųjų tapti globėjais (rūpintojais), būdintais globotojais įvertinimo ir apmokymo procesas bus greitesnis, nes prašymą ir dokumentus reikės iš karto pateikti valstybinei vaiko teisių apsaugos institucijai, o ne savivaldybei, kuri juos persiųsdavo šiai institucijai (skaitinė išraiška nevertinta). Vaiko teisių apsaugos specialistams ir globos centrų darbuotojams, taip pat būsimiems įvaikintojams ir globėjams pasirengimo įvaikinti ar globoti vaikus įvertinimo, globėjo parinkimo, apmokymo, priežiūros procedūros taps aiškesnės.

SUINTERESUOTŲ ASMENŲ ĮTRAUKIMAS	
Konsultacijos su visuomene nebuvo organizuotos, tačiau į projektų derinimo procedūras buvo įtrauktos Nacionalinė globėjų, tėvių mokymo ir konsultavimo specialistų asociacija, Lietuvos globėjų ir tėvių asociacija.	

TEISĖS AKTŲ PROJEKTŲ DERINIMAS	
Projektai suderinti su SAM, patikslinti pagal TM, Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigos, VVTAIT, Nacionalinės teismų administracijos, Lietuvos savivaldybių asociacijos, Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos pastabas.	
Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaiga buvo pasiūliusi apsvarstyti tikslingumą įvaikinimui taikyti analogiją su vaiko globos organizavimu ir nustatyti, kad įvaikinimo atveju taip pat turėtų būti išklaudyta asmenų, norinčių įvaikinti vaiką, vaikų nuomonė dėl įvaikinimo ir duotas vyresnių nei 16 m. vaikų sutikimas, kad jo tėvai taptų tėviais. SADM nuomone, šiuo metu įstatymų lygmeniu tokio įpareigojimo įvaikinimo atveju nėra nustatyta. Siekiant įtvirtinti tokią nuostatą, reiktų papildyti CK, bet tam būtų reikalinga platesnė vieša diskusija.	
Projektai patikslinti pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2022-06-27 išvadose Nr. NV-1848 ir NV-1844 pateiktas pastabas. Siūloma rengėjams projektus iki pasirašymo patikslinti pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės redakcinio pobūdžio pastabas.	

PAŽYMĄ PARENGĖ	<i>Daiva Buivydaitė-Garbštienė</i>
	<i>Vyriausybės kanceliarijos Socialinės politikos grupė, patarėja</i>